

PRAWO KARNE MATERIALNE

KAZUSY DLA APLIKANTÓW

Joanna Mierzwińska-Lorencka
Eliza Figiel

KAZUSY

SERIA AKADEMICKA



LEX

a Wolters Kluwer business

PRAWO KARNE MATERIALNE

KAZUSY DLA APLIKANTÓW

Joanna Mierzwińska-Lorencka
Eliza Figiel

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa



LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2013

Stan prawny na 31 marca 2013 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Marzena Molatta

Opracowanie redakcyjne
Maciej Świerk

Łamanie
Kamila Tomecka

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.



SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2013

ISBN: 978-83-264-4264-3

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska SA

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Przedmowa	9
Rozdział 1	
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	11
Rozdział 2	
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	21
Rozdział 3	
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	25
Rozdział 4	
Przestępstwa przeciwko wolności	31
Rozdział 5	
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	36
Rozdział 6	
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	47
Rozdział 7	
Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej	54
Rozdział 8	
Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową	60
Rozdział 9	
Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	63
Rozdział 10	
Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	72
Rozdział 11	
Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	79
Rozdział 12	
Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	88
Rozdział 13	
Przestępstwa przeciwko mieniu	94

Rozdział 14

Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu	106
---	-----

Rozdział 15

Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi.....	111
---	-----

Bibliografia	121
---------------------------	-----

Orzecznictwo	123
---------------------------	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- | | |
|----------------|--|
| k.c. | – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.) |
| k.k. | – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) |
| k.k. z 1969 r. | – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.) |
| k.k.s. | – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186) |
| k.p. | – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.) |
| k.p.k. | – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.) |
| k.r.o. | – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.) |
| k.w. | – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 275 z późn. zm.) |
| pr. farm. | – ustawa z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 z późn. zm.) |
| u.c. | – ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 264, poz. 1573 z późn. zm.) |
| u.o.g.p. | – ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 67 z późn. zm.) |

Periodyki, publikatory urzędowe, zbiory orzecznictwa

- | | |
|---------------|---|
| Apel.-Lub. | – Apelacja – Sąd Apelacyjny w Lublinie |
| Biul. PK | – Biuletyn Prawa Karnego |
| Biul. SN | – Biuletyn Sądu Najwyższego |
| GSP-Prz. Orz. | – Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa |
| KZS | – Krakowskie Zeszyty Sądowe |
| M. Praw. | – Monitor Prawniczy |
| OSA | – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych |

OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSASz	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiP	– Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkl	– Prokuratura i Prawo – wkładka
PS	– Przegląd Sądowy

Inne

ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy

PRZEDMOWA

Niniejsza publikacja stanowi zbiór 57 kazusów do nauki części szczególnej prawa karnego materialnego. Zostały one podzielone tematycznie na rozdziały, które odpowiadają systematyce przyjętej w kodeksie karnym z 1997 r.

Zaprezentowane kazusy charakteryzują się różnym stopniem skomplikowania, zawierają złożone problemy i wątpliwości związane z wykładnią prawa i stosowaniem przepisów w praktyce. Opracowanie zawiera nie tylko opisy stanów faktycznych wraz z rozwiązaniami na podstawie poglądów doktryny i orzecznictwa sądowego, ale przede wszystkim przedstawione są możliwe interpretacje prawne.

Zawarte w publikacji kazusy pochodzą w znacznej części z praktyki sądowej. Zamieszczono pod nimi orzecznictwo sądów oraz literaturę, które mogą być przydatne przy analizie, a przy bardziej złożonych bądź szczególnie problematycznych stanach faktycznych wyszczególniono problemy i kwestie, które powinny być rozważone przez Czytelnika.

Zbiór kazusów z prawa karnego materialnego przeznaczony jest zwłaszcza dla aplikantów, studentów wydziałów prawa oraz doktorantów, dla których może być pomocą w przygotowaniu do egzaminów.

Podkreślenia wymaga, że zaprezentowane przy poszczególnych stanach faktycznych rozwiązania są jedynie punktem wyjścia do poszukiwania własnego stanowiska i dlatego też nie należy traktować odpowiedzi w nich zawartych jako wiążących i arbitralnych. Kwestie dotyczące wykładni poszczególnych przepisów prawa są mniej lub bardziej kontrowersyjne, a zaproponowane rozstrzygnięcia nie zawsze są zgodne z orzecznictwem czy poglądami doktryny. Podobnie bywa w praktyce stosowania prawa, gdzie można spotkać zupełnie odmienne poglądy przy takich samych bądź zbliżonych stanach faktycznych.

Warszawa, styczeń 2013

*Eliza Figiel
Joanna Mierzwińska-Lorencka*

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ŻYCIU I ZDROWIU

Kazus 1

Podczas zabawy w dyskotekę między grupą młodych ludzi doszło do ostrej wymiany zdań, a następnie bójki. Czterech uczestników bójki odniosło obrażenia naruszające czynności narządów ciała na czas przekraczający siedem dni, opisane w art. 157 § 1 k.k. W toku czynności wyjaśniających nie udało się ustalić, którzy z nich zadawali ciosy powodujące te obrażenia. Na podstawie relacji uczestników zdarzenia oraz obserwujących świadków ustalono, że trzech uczestników zadawało sobie wzajemnie ciosy, jeden nie zadawał ciosów, ale zagrzewał pozostałych do bójki, wydając okrzyki zachęcające do zadawania ciosów i kontynuowania bójki, natomiast dwóch pozostałych uczestników używało w trakcie bójki noża oraz kija bejsbolowego.

Dokonaj prawnokarnej oceny zachowań poszczególnych uczestników bójki.

Problemy do rozważenia:

- współdziałanie sprawców przy przestępstwie bójki;
- użycie „niebezpiecznego przedmiotu” w bójce lub pobiciu.

Literatura i orzecznictwo

Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2008

Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. II. *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, Kraków 2006

Wyrok SA w Krakowie z dnia 14 stycznia 1999 r., II AKa 210/98, KZS 1999, nr 2, poz. 22 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”)

Wyrok SA w Łodzi z dnia 12 października 2000 r., II AKa 181/00, Prok. i Pr.-wkl. 2001, nr 6, poz. 22

Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 4 października 2001 r., II AKa 354/01, OSA 2002, nr 2, poz. 12 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”)

Wyrok SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2002 r., II AKa 115/02, KZS 2002, nr 12, poz. 57

Postanowienie SN z dnia 7 września 2009 r., II KK 377/03, LEX nr 137739 (współdziałanie przy przestępstwie bójki)

Wyrok SA w Katowicach z dnia 8 marca 2007 r., II AKa 305/06, LEX nr 315444 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”)

Wyrok SA w Katowicach z dnia 19 grudnia 2007 r., II AKa 429/07, KZS 2008, nr 4, poz. 77 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”, różnica między używaniem a posługiwaniem się i posiadaniem niebezpiecznego przedmiotu w rozumieniu art. 159 k.k.)

Wyrok SA w Katowicach z dnia 21 listopada 2008 r., II AKa 314/09, KZS 2009, nr 3, poz. 52 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”)

Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 21 marca 2012 r., II AKa 33/12, LEX nr 1162854 (wykładnia pojęcia „niebezpieczny przedmiot”)

Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 25 lipca 2012 r., II AKa 208/12, LEX nr 1213797 (skazanie za użycie niebezpiecznego przedmiotu w bójce lub pobiciu)

Z opisu stanu faktycznego przedstawionego w kazusie wynika, że niewątpliwie mamy do czynienia z przestępstwem bójki opisanym w art. 158 k.k. Rozważenia wymaga kwestia prawnokarnej oceny zachowań poszczególnych jej uczestników i stwierdzenia, czy wszystkie wymienione osoby mogą ponieść odpowiedzialność karną na podstawie tego przepisu.

Konstrukcja bójki, o której mowa w art. 158 k.k. jest wynikiem niemożności ustalenia, który z uczestników zajścia zadał cios pociągający za sobą skutki decydujące o kwalifikacji prawnej. Dlatego też zachowanie opisane we wskazanym przepisie nie jest warunkowane ani jednoczesnością jego podejmowania, ani jednością miejsca czy udziału wszystkich uczestników w całym jego przebiegu. Przyjęta w art. 158 k.k. konstrukcja pozwala na ograniczenie się do ustalenia, czy dana osoba brała udział w bójce i jakiego typu była to bójka z uwagi na jej skutki. Do przyjęcia udziału w bójce lub pobiciu nie jest konieczne, aby konkretna osoba zadała innej osobie (innemu uczestnikowi bójki lub napadniętemu przy pobiciu) cios w postaci uderzenia, kopnięcia itp. Wystarczy świadome połączenie działania jednego uczestnika z działaniem drugiego. Odmienne niżeli w innych typach przestępstw, w wypadku których poszczególne postacie współdziałania byłyby zakwalifikowane jako podżeganie lub pomocnictwo, przy czynie z art. 158 k.k. realizują znamiona postaci sprawczej „udziału”.

Zgodnie z przyjętym orzecznictwem sądowym „zagrzewanie” bijących się do kontynuowania bójki lub pobicia stanowi sprawstwo, a nie podżeganie lub pomocnictwo słowem. Należy przyjąć, że podżeganie lub pomocnictwo do przestępstwa z art. 158 k.k. jest możliwe tylko wtedy, gdy następuje przed rozpoczęciem udziału danej osoby w bójce lub pobiciu i poza miejscem, w którym odbywa się to zdarzenie.

Z powyższego wynika zatem, że wszyscy uczestnicy bójki poniosą odpowiedzialność z art. 158 § 1 k.k.

Ponadto rozważenia wymaga kwestia ewentualnego zaostrzenia odpowiedzialności wobec sprawców, którzy w trakcie bójki używali noża i kija bejsbolowego. Zgodnie z art. 159 k.k. sprawca używający w trakcie bójki lub pobicia broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu, ponosi surowszą odpowiedzialność karną.

Użycie przez jednego ze sprawców noża nie pozostawia zatem wątpliwości, że poniesie on surowszą odpowiedzialność karną.

Odnosnie natomiast do wykładni pojęcia „inny podobnie niebezpieczny przedmiot” wypowiadały się już niejednokrotnie sądy, wskazując m.in., że za niebezpieczny można uznać tylko przedmiot, który przy użyciu zgodnym z jego fizycznymi cechami lub konstrukcją może spowodować skutki podobne do użycia broni palnej lub noża. Będą to więc z pewnością przedmioty tnące (siekiera, tasak, stłuczona butelka itp.), a także przedmioty o fizycznych właściwościach zdalnych do spowodowania uszczerbku na zdrowiu przy

„zwykłym” ich użyciu (zwłaszcza zadaniu ciosu), np. łom, kastet, kolczasty drut, łańcuch¹. Należy przy tym pamiętać, że istotna jest właściwość przedmiotu jako niebezpiecznego w użyciu podczas bójki, a nie sam sposób jego użycia.

Przy skazaniu poszczególnych sprawców bójki należy ustalić, który z nich danego przedmiotu faktycznie używał. Nie wystarczy bowiem stwierdzenie, że tylko jeden lub dwóch spośród kilku uczestników używało niebezpiecznego narzędzia. W przypadku braku możliwości ustalenia, kto konkretnie używał danego przedmiotu, wszyscy sprawcy będą odpowiadać jedynie na podstawie art. 158 § 1 k.k., który będzie także podstawą wymiaru kary. Jeśli natomiast będzie wiadomo, którzy sprawcy używali niebezpiecznego narzędzia, to osoby te poniosą odpowiedzialność za udział w bójce z art. 158 § 1 k.k., z tym że podstawą skazania będzie art. 159 k.k. przewidujący surowszą odpowiedzialność karną z uwagi na użyte narzędzie.

Kazus 2

Siedemdziesięciosześcioletni Stanisław Z. w związku z licznymi schorzeniami przebywał w szpitalu. Mężczyzna cierpiał m.in. na cukrzycę, choroby nerek, serca i zaburzenia pamięci. Lekarzem prowadzącym Stanisława Z. był Mikołaj G. Po przeszło czteromiesięcznym pobycie w warunkach szpitalnych Stanisław Z. zmarł. Na żądanie bliskich, kwestionujących sposób leczenia przez Mikołaja G., wszczęto postępowanie przygotowawcze w sprawie i przeprowadzono sekcję zwłok Stanisława Z. W sporządzonej opinii biegli lekarze stwierdzili, że śmierć pacjenta była spowodowana przez kompleks czynników. Mimo to lekarz został oskarżony o nieumyślne spowodowanie śmierci pacjenta wskutek zastosowania niewłaściwej procedury medycznej (art. 155 k.k.).

Oceń prawidłowość kwalifikacji prawnej zastosowanej przez prokuratora.

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 10 grudnia 2002 r., V KK 33/02, LEX nr 75498

Wyrok SO w Tarnowie z dnia 12 grudnia 2002 r., II AKa 546/02, KZS 2003, nr 6, poz. 66

Wyrok SA w Lublinie z dnia 23 września 2009 r., II AKa 64/09, LEX nr 550472

Nieumyślne spowodowanie śmierci różni się od zabójstwa stroną podmiotową, gdyż nie jest objęte zamiarem sprawcy (bezpośrednim lub ewentualnym), lecz winą nieumyślną w postaci lekkomyślności lub niedbalstwa (świadomego lub nieświadomego naruszenia obowiązku ostrożności przy powinności przewidywania skutku).

Warunkiem odpowiedzialności za omawiane przestępstwo jest, aby śmierć człowieka była skutkiem zachowania się sprawcy. Zgodnie z zasadami odpowiedzialności za dokonanie przestępstwa skutkowego, do przypisania przestępstwa z art. 155 k.k. konieczne jest więc ustalenie, że zachodził związek przyczynowy między zachowaniem się sprawcy (działaniem albo zaniechaniem) a zaistniałym skutkiem śmiertelnym.

¹ Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 21 marca 2012 r., II AKa 33/12, LEX nr 1162854.

PRAWO KARNE MATERIALNE

KAZUSY DLA APLIKANTÓW

Joanna Mierzwinska-Lorencka – doktor nauk prawnych; adiunkt w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; adiunkt w Katedrze Prawa Karnego Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa im. H. Chodkowskiej; asystent sędziego w Izbie Karnej Sądu Najwyższego.

Eliza Figiel – asystent sędziego w Izbie Karnej Sądu Najwyższego; doktorantka na Wydziale Prawa Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

■ Książka stanowi zbiór ponad pięćdziesięciu kazusów z zakresu prawa karnego materialnego. Opracowanie zawiera opisy stanów faktycznych o zróżnicowanym stopniu trudności, wraz z proponowanymi rozwiązaniami oraz wskazaniem możliwych interpretacji prawnych.

■ Większość zaprezentowanych w publikacji przykładów pochodzi z praktyki sądowej autorek. Poszczególne przypadki zgrupowane zostały w tematyczne rozdziały, a każdy kazus opatrzone dodatkowo wykazami orzecznictwa i literatury, które mogą być przydatne podczas jego analizy. W sytuacji bardziej skomplikowanych stanów faktycznych wskazano ponadto problemy i kwestie, które powinny zostać rozważone przez czytelnika.

■ Podręcznik przeznaczony jest dla aplikantów aplikacji ogólnej, sędziowskiej i prokuratorskiej, aplikantów adwokackich i radcowskich, studentów ostatnich lat studiów prawniczych oraz doktorantów.

ISBN 978-83-264-4264-3



9 788326 442643

Cena 59 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl